

ผลการสัมผัสจากมารดาต่อการเจริญเติบโตของทารกคลอดก่อนกำหนด
และความผูกพันระหว่างมารดา - ทารก

หนังสืออ้างอิง
ในหอสมุด

สุรีย์รัตน์ ชลันธร

24 ส.ค. 2546 TA0006723
161172

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาพยาบาลศาสตรมหาบัณฑิต

สาขาวิชาการพยาบาลครอบครัว

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยบูรพา

พฤษภาคม 2545

ISBN 974-616-527-5

ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยบูรพา

อาจารย์ผู้ควบคุมวิทยานิพนธ์และคณะกรรมการสอบปากเปล่าวิทยานิพนธ์ได้
พิจารณาวิทยานิพนธ์ฉบับนี้แล้ว เห็นสมควรรับเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญา
พยาบาลศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการพยาบาลครอบครัว ของมหาวิทยาลัยบูรพาได้

อาจารย์ผู้ควบคุมวิทยานิพนธ์

..... ประธาน

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.มนีรัตน์ ภาครูป)

..... กรรมการ

(รองศาสตราจารย์ ดร.วรรณิ์ เดียววิศเรศ)

คณะกรรมการสอบปากเปล่า

..... ประธาน

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.มนีรัตน์ ภาครูป)

..... กรรมการ

(รองศาสตราจารย์ ดร.วรรณิ์ เดียววิศเรศ)

..... กรรมการ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.จินตนา วัชรสินธุ์)

..... กรรมการ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.รัชนิกรณ์ ทรัพย์กรานนท์)

..... กรรมการ

(นางจุจิต สุยะศรี)

บัณฑิตวิทยาลัยอนุมัติให้รับวิทยานิพนธ์ฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร
ปริญญาพยาบาลศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการพยาบาลครอบครัว ของมหาวิทยาลัยบูรพา

..... คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

(รองศาสตราจารย์ ดร.ประทุม ม่วงมี)

วันที่ ๒๑ เดือน พฤษภาคม พ.ศ. ๒๕๔๕

ประกาศคุณูปการ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จได้ด้วยดี ด้วยความกรุณาอย่างยิ่งจากผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.มณีรัตน์ ภาครูป ประธานกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์ และ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วรรณิ์ เดียววิเศษ กรรมการที่ได้ให้แนวคิด คำแนะนำ ตลอดจนการแก้ไขข้อบกพร่องต่างๆ ตลอดระยะเวลาดำเนินการ ด้วยความเอาใจใส่ สละเวลา และเป็นกำลังใจอย่างสม่ำเสมอตลอด

ขอขอบพระคุณผู้ทรงคุณวุฒิทุกท่านประกอบด้วย ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สมบัติ ตาปัญญา อาจารย์ณฤมล ธีระรังสิกุล ผู้ช่วยศาสตราจารย์มณี เผือกวิไล นางชูจิต สุยะศรี และนายแพทย์ วิชาญ ลือสมบุญ ที่ได้กรุณาตรวจสอบเครื่องมือสำหรับดำเนินการวิจัย และให้ข้อมูล ตลอดจนคำแนะนำที่เป็นประโยชน์อย่างยิ่ง

ขอขอบพระคุณผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.จินตนา วัชรสินธุ์ และผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. รัชนิกรณ์ ทรัพย์กรานนท์ คณะกรรมการสอบปากเปล่า ที่ให้ข้อเสนอแนะในการปรับปรุงแก้ไขจนทำให้ วิทยานิพนธ์ฉบับนี้ถูกต้อง และสมบูรณ์ยิ่งขึ้น

ขอขอบพระคุณคุณคุณจิรา คงวรรณะ หัวหน้าพยาบาล โรงพยาบาลสมเด็จพระบรมราชเทวี ณ ศรีราชา และคุณธมลวรรณ เหลืองเจริญกุล ที่ช่วยเหลือ ดูแล และเป็นกำลังใจให้ตลอดมา

ขอขอบคุณมารดา และทารกกลุ่มตัวอย่างที่ให้ความร่วมมือในการวิจัย อันส่งผลให้การ เก็บรวบรวมข้อมูลในครั้งนี้สำเร็จลุล่วงด้วยดี

ขอขอบคุณเจ้าหน้าที่หน่วยบริหารการแพทย์ โรงพยาบาลสมเด็จพระบรมราชเทวี ณ ศรีราชา ทุกท่าน ที่ให้ความช่วยเหลือในระหว่างการเก็บรวบรวมข้อมูล และเป็นกำลังใจอันสำคัญในการทำวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ ขอขอบคุณคุณเพ็ญตุลา ชาญชัยศักดิ์ และคุณจันทนา มาลัย ที่ให้ความช่วยเหลือ และคำแนะนำในการวิเคราะห์ข้อมูล และขอขอบคุณคุณคุณจริยา พุกอ้อมที่เอื้อเฟื้อในการวาด ภาพประกอบแผนการสัมผัส

ท้ายที่สุดนี้ ผู้วิจัย ขอกราบขอบพระคุณคุณพ่อ คุณแม่ที่ได้อบรมสั่งสอน สนับสนุนให้การศึกษา ให้ความรัก และกำลังใจ ขอกราบขอบพระคุณอาจารย์ทุกท่านที่ได้อบรมสั่งสอนให้มีพื้นฐาน การศึกษาจนกระทั่งประสบความสำเร็จครั้งนี้ ขอขอบคุณสามี ลูกสาว สมาชิกครอบครัวสุขวิเศษ และครอบครัวชลันธร ที่คอยเป็นกำลังใจอย่างสม่ำเสมอ

คุณประโยชน์อันพึงมีจากวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ ผู้วิจัยขอมอบเป็นเครื่องบูชา พระคุณ บุพการี บุรพจารย์ และผู้มีพระคุณทุกท่าน

สุริย์รัตน์ ชลันธร

40910871 : สาขาวิชา : การพยาบาลครอบครัว ; พย.ม. (การพยาบาลครอบครัว)

คำสำคัญ : การสัมผัส / การเจริญเติบโต / ความผูกพัน

สุริยรัตน์ ชลันธร : ผลการสัมผัสจากมารดาต่อการเจริญเติบโตของทารกคลอดก่อนกำหนดและความผูกพันระหว่างมารดา-ทารก (THE EFFECT OF MATERNAL TOUCH ON THE GROWTH OF PRETERM INFANT AND MATERNAL- INFANT ATTACHMENT) อ.ที่ปรึกษา : มณีรัตน์ ภาณุอุป, ปช.ด., วรณี เดียววิเศษ, Ph.D. 86 หน้า. ISBN 974-616-527-5

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาผลการสัมผัสจากมารดาต่อการเจริญเติบโตของทารกคลอดก่อนกำหนด และความผูกพันระหว่างมารดา-ทารก กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ คือ มารดาและทารกคลอดก่อนกำหนดที่มีน้ำหนักตัวเหมาะสมกับอายุครรภ์ และรักษาตัวในหน่วยบริบาลทารกแรกเกิด โรงพยาบาลสมเด็จพระบรมราชเทวี ณ ศรีราชา ระหว่างเดือนพฤษภาคม 2544 ถึง เดือนมกราคม 2545 มีน้ำหนักตัวแรกเกิด ระหว่าง 1,410 – 1,790 กรัม จำนวน 30 ราย แบ่งเป็นกลุ่มทดลองที่ 1 จำนวน 10 ราย กลุ่มทดลองที่ 2 จำนวน 10 ราย และกลุ่มควบคุม จำนวน 10 ราย โดยกำหนดให้ทารกทั้ง 3 กลุ่มมีความใกล้เคียงกันในเรื่อง น้ำหนักตัว อายุครรภ์ และปริมาณนมที่ได้รับ

ทารกกลุ่มทดลองได้รับการกระตุ้นจากมารดาตามแบบแผนการสัมผัส วันละ 1 ครั้ง ครั้งละ 15 นาที ในเวลาหนึ่งชั่วโมงก่อนให้นม ติดต่อกัน เป็นเวลา 7 วัน ทารกกกลุ่มทดลองที่ 2 ได้รับการสัมผัสจากมารดาโดยการโอบอุ้ม และทารกกลุ่มควบคุม ได้รับการดูแลตามปกติ ผู้วิจัยประเมินการเจริญเติบโตของทารกเมื่อเริ่มศึกษา และเก็บรวบรวมข้อมูลด้านน้ำหนักตัวทุกวัน ส่วนความยาวลำตัว และเส้นรอบศีรษะวัดเมื่อสิ้นสุดการศึกษา คือ ในวันที่ 7 ส่วนการประเมินความผูกพันระหว่างมารดา และทารกนั้น ผู้วิจัยให้มารดาทำแบบวัดความรู้สึกผูกพันระหว่างมารดา และทารกในวันที่ เริ่มศึกษา และวันสุดท้ายของการศึกษา วิเคราะห์ข้อมูลโดยหาค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และทดสอบสมมติฐานด้วย one way ANOVA

ผลการวิจัยพบว่า

1. ค่าเฉลี่ยน้ำหนักตัวทารกในกลุ่มทดลองที่ 1 มากกว่ากลุ่มทดลองที่ 2 และ กลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ .05
2. ค่าเฉลี่ยความยาวลำตัวทารกในกลุ่มทดลองที่ 1 และ 2 กับกลุ่มควบคุมไม่มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ .05
3. ค่าเฉลี่ยเส้นรอบศีรษะทารกในกลุ่มทดลองที่ 1 และ 2 กับกลุ่มควบคุมไม่มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ .05
4. ค่าเฉลี่ยความผูกพันระหว่างมารดา-ทารกในมารดากลุ่มทดลองที่ 1 มากกว่ากลุ่มทดลองที่ 2 และ กลุ่มควบคุม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ .05

40910871 : MAJOR : FAMILY NURSING ; M.N.S. (FAMILY NURSING)

KEYWORD : MATERNAL TOUCH/GROWTH/ATTACHMENT

SUREERAT CHALANTHORN : THE EFFECT OF MATERNAL TOUCH ON THE GROWTH OF PRETERM INFANTS AND MATERNAL – INFANT ATTACHMENT. THESIS ADVISOR : MANEERAT PARKTOOP, Ph.D.,WANNEE DEAWISSARES,Ph.D. 86 P. ISBN 974-616-527-5

The purpose of this study was to investigate the effect of maternal touch on the growth of preterm infants and maternal infant attachment. The sample consisted of 30 AGA preterm infants with weight between 1,410 – 1,790 grams which admitted in Nursery Room / NICU at Queen Sawang Wattana Memorial Hospital with their mothers between May 2001 and January 2002. The subjects were controlled with birth weight, gestational age and nutrition status and were randomly assigned to the 1st experimental group, 2nd experimental group and control group, ten for each group.

The 1st experimental group received maternal touch for fifteen minutes once a day at one hour before feeding for seven days continuously. The 2nd experimental group received holding from their mother for fifteen minutes once a day at thirty minutes before feeding for seven days continuously. The control group received routine nursing care. During study period, the infant's body weight was measured daily while length and head circumference was measured on the seventh day, the maternal – infant attachment was measured at the beginning day and the end day of study. The data was analyzed by using mean, standard deviation and one way ANOVA.

Major findings were as followed

1. There was a statistically significant difference of body weight among the 1st experimental group, the 2nd experimental group and control group. ($P < .05$)
2. There was not statistically significant difference of body length among the 1st experimental group, the 2nd experimental group and control group. ($P < .05$)
3. There was not statistically significant difference of head circumference among the 1st experimental group, the 2nd experimental group and control group. ($P < .05$)
4. There was a statistically significant difference of maternal infant attachment among the 1st experimental group, the 2nd experimental group and control group. ($P < .05$)

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	จ
สารบัญ.....	ฉ
สารบัญตาราง.....	ณ
สารบัญภาพ.....	ญ
บทที่	
1 บทนำ.....	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....	1
วัตถุประสงค์ของการวิจัย.....	4
สมมติฐานการวิจัย.....	4
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ.....	5
ขอบเขตของการวิจัย.....	5
นิยามศัพท์เฉพาะ.....	6
กรอบแนวคิดในการวิจัย.....	7
2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	10
การเจริญเติบโตของทารกคลอดก่อนกำหนด.....	10
ความผูกพันระหว่างมารดา และทารก.....	16
แนวคิดเกี่ยวกับการสัมผัส.....	22
3 วิธีดำเนินการวิจัย.....	31
ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง.....	32
วิธีการและขั้นตอนการสุ่มตัวอย่าง.....	32
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย.....	32

บทที่	หน้า
การทดลองและการเก็บรวบรวมข้อมูล	35
การวิเคราะห์ข้อมูล.....	36
4 ผลการวิจัย.....	38
คุณลักษณะของกลุ่มตัวอย่าง.....	38
คุณลักษณะของทารกก่อนการทดลอง.....	40
คุณลักษณะของทารกหลังการทดลอง.....	41
การเปรียบเทียบความแตกต่างของทารกตามคุณลักษณะ.....	41
ความผูกพันระหว่างมารดา-ทารก.....	43
5 สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ.....	45
สรุปการวิจัย.....	45
การอภิปรายผล.....	47
ข้อเสนอแนะที่ได้จากการวิจัย.....	51
บรรณานุกรม.....	53
ภาคผนวก.....	61
ภาคผนวก ก การเปรียบเทียบการให้นมแก่ทารกในกลุ่มตัวอย่าง.....	62
ภาคผนวก ข รายนามผู้ทรงคุณวุฒิ.....	64
ภาคผนวก ค แบบตอบรับเข้าร่วมโครงการวิจัย.....	66
ภาคผนวก ง แผนการสอนมารดาเรื่องการสัมผัสทารก.....	68
ภาคผนวก จ ตัวอย่างเครื่องมือที่ใช้ในงานวิจัย.....	80
ประวัติย่อของผู้วิจัย.....	86

สารบัญตาราง

ตารางที่

หน้า

1	ลักษณะของทารกจำแนกตามเพศ อายุครรภ์ น้ำหนักตัว ความยาวลำตัว และเส้นรอบศีรษะเมื่อแรกเกิด.....	38
2	ข้อมูลส่วนบุคคลของมารดา.....	39
3	เปรียบเทียบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยน้ำหนักตัว ความยาวลำตัว และเส้นรอบศีรษะของทารกเมื่อเริ่มศึกษา.....	40
4	ค่าเฉลี่ยคะแนนความแตกต่างระหว่างก่อนและหลังการทดลองของน้ำหนักตัว ความยาวลำตัว และเส้นรอบศีรษะของทารก.....	41
5	เปรียบเทียบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยน้ำหนักตัวที่เพิ่มขึ้น เมื่อเสร็จสิ้นการทดลองระหว่างทารกในกลุ่มทดลองที่ 1 กับ กลุ่มทดลองที่ 2 และกลุ่มควบคุม โดยการวิเคราะห์ความแปรปรวนร่วม.....	41
6	เปรียบเทียบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยของน้ำหนักตัวที่เพิ่มขึ้นเป็นรายคู่ระหว่างทารกในกลุ่มทดลองที่ 1 กับ กลุ่มทดลองที่ 2 และกลุ่มควบคุมโดยวิธีการของ Turkey.....	42
7	เปรียบเทียบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยความยาวลำตัวที่เพิ่มขึ้น เมื่อเสร็จสิ้นการทดลองระหว่างทารกในกลุ่มทดลองที่ 1 กับ กลุ่มทดลองที่ 2 และกลุ่มควบคุม โดยการวิเคราะห์ความแปรปรวนร่วม.....	42
8	เปรียบเทียบความแตกต่างของเส้นรอบศีรษะที่เพิ่มขึ้น เมื่อเสร็จสิ้นการทดลองระหว่างทารกในกลุ่มทดลองที่ 1 กับ กลุ่มทดลองที่ 2 และกลุ่มควบคุม โดยการวิเคราะห์ความแปรปรวนร่วม.....	43
9	ค่าเฉลี่ยคะแนนความแตกต่างระหว่างก่อนและหลังการทดลองของความผูกพันระหว่างมารดา-ทารก.....	43
10	เปรียบเทียบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยคะแนนความผูกพันระหว่างมารดาและและทารกที่เพิ่มขึ้น เมื่อเสร็จสิ้นการทดลองระหว่างมารดาในกลุ่มทดลองที่ 1 กับ กลุ่มทดลองที่ 2 และกลุ่มควบคุมโดยการวิเคราะห์ความแปรปรวนร่วม.....	44

11 เปรียบเทียบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยคะแนนความผูกพันระหว่างมารดา
และทารก เมื่อเสร็จสิ้นการทดลองเป็นรายคู่ระหว่างมารดาในกลุ่มทดลองที่ 1
กับ กลุ่มทดลองที่ 2 และกลุ่มควบคุมโดยวิธีการของ Turkey..... 41

สารบัญภาพ

ภาพที่	หน้า
1	กรอบแนวคิดในการวิจัย..... 9